

TERUGMEPPEN

Thema's: Bevrijding van Nederland, Bevrijdingskinderen, Na de Tweede Wereldoorlog, Uitsluiting (racisme en discriminatie), Vrijheid

Locatie: Nederland, Sittard

Door: Karlijn Hamer

Dit verhaal gaat over het leven van Maria Andres, één van de Limburgse 'bevrijdingskinderen*' met een zwarte Amerikaanse soldaat als biologische vader. Zij was één van de eersten met een andere huidskleur in het katholieke Limburg. Hoe was het voor haar om hier op te groeien? Hoe reageren jongeren van nu op haar verhaal?

PERSONAGES VERTELLER 1 / JONGE MARIA
 VERTELLER 2
 MARIA

VERTELLER 1, 2 en 3 delen het verhaal van MARIA met het publiek. MARIA luistert en vult aan

VERTELLER 1 Dit is het verhaal van Maria Andres

MARIA In feite ben ik een vreemde eend in de bijt

VERTELLER 1 Maria is eigenlijk geen bevrijdingskind, maar een bezettingskind
Ze werd in Duitsland geboren nog *nét* voor de bevrijding
Na heel veel keren verhuizen woont ze nu in Zuid-Limburg

VERTELLER 2 Op 24 juli 1946 wordt Maria Andres geboren in Neurenberg
Haar moeder is Sofia Andres
en haar vader een zwarte Amerikaanse soldaat
die in Neurenberg werkte voor het Amerikaanse leger

MARIA Ja Nazi-Duitsland, dat is echt een hopeloos land geweest
Met die jodenvervolging en al die kampen
En die vernietigingen en dat soort dingen
En die Duitsers waren dus *écht* niet blij met de bezetting van
Amerikanen
en Engelsen en Polen en Russen
Maar het ergste was dat die Amerikanen en ook Engelsen...
Dat die ook ook zwarte soldaten bij zich hadden

En ja, dat is dus echt niet Arisch
Dat, ja... dat is bijna net zo erg als Joods zijn
En dan krijgt zo'n Duitse vrouw nota bene een gekleurd kind
Nou, dat kan niet – dat kan écht niet in Duitsland
Toen werd ze dus eigenlijk min of meer gedwongen om me af te
staan

VERTELLER 1 Sofia woont een tijdje met haar dochtertje Maria
in het huis van een dominee in Neurenberg
En dan krijgt ze nog een kind van een andere zwarte soldaat
Ze vertrekt met haar nieuwe baby'tje, niemand weet naar waar
Maria is drie jaar oud en mag niet mee
Ze wordt naar een tehuis gestuurd

VERTELLER 2 In het tehuis zit ze niet zo lang
Ze gaat naar een boerengezin,
waar nog twee zwarte pleegkinderen wonen
Ze lopen alle drie op blote voeten en ze gaan niet naar school
Een bazige boer haalt haar elke dag uit bed
Ze weet nog precies hoe hij haar onder haar oksels vastpakte
Maria plast er in bed en ze doet nooit haar mond open
Ze is doodsbang

VERTELLER 1 Als Maria vijf jaar oud is,
wordt ze in een tijdschrift ter adoptie aangeboden
Gewoon – met een advertentietje

MARIA Als vijfjarige in een Duits tijdschrift, welke weet ik niet meer
En dat gebeurde hier in Nederland ook,
dat zwarte kindjes ter adoptie werden aangeboden
En dan denk ik:
Joh...
alsof het één of ander snoepgoed is!

VERTELLER 1 Een Nederlands stel dat zelf geen kinderen kan krijgen adopteert
haar
Het zijn geleerde mensen

MARIA Ja, dat waren echt professoren en weet ik veel wat
Die werkten aan de universiteit
Eerst in Zweden, en later kwamen ze naar Nederland

VERTELLER 1 verandert in JONGE MARIA

JONGE MARIA Ik ben twaalf jaar en ik ga eens wat rondneuzen in de kelder van
ons huis
Daar vind ik een hele grappige broek met een embleem
Ik trek de broek aan en ga ermee naar boven
om aan mijn nieuwe moeder te laten zien
Mag ik deze hebben, vraag ik

Plots wordt ze heel boos
Ze geeft me een draai om mijn oren en ik ren de trap op, naar boven
Dat embleem...
Dat was een SS-embleem
Mijn adoptieouders waren fout in de oorlog

JONGE MARIA verandert weer in VERTELLER 1

VERTELLER 1 Haar adoptie moeder krijgt werk op een universiteit in Zweden

VERTELLER 2 Negen jaar wonen ze in Zweden, dan gaan ze terug naar Nederland
Haar moeder werkt steeds ergens anders
Ze verhuizen héél Nederland door

Allen noemen veel verschillende Nederlandse steden op, door elkaar heen

MARIA Constant een wisseling van scholen, ook dat is niet leuk
Gevolg was dat ik geen echte vriendjes en vriendinnetjes maakte,
want je ging toch weer weg

VERTELLER 1 En dan zag ze er ook nog anders uit

MARIA Ja, als enige gekleurde kind in die tijd
Nu is dat heel anders
Ik ben blij dat er zoveel gekleurde kinderen op school zijn
Maar ik was de enige
En ja, er waren wel Molukse kinderen,
maar die Molukkers, die hadden hun eigen gemeenschap
Dus alles wat anders was, werd niet geaccepteerd
Alleen als er gesport moest worden werd ik als eerste gekozen
Want ik kon hard met de bal slaan en ik kon heel hard lopen
Dus dan wilden ze me wel in hun team hebben!
Ik was stil en teruggetrokken
Als ik voor sport werd gevraagd, dan zette ik me volledig in
Maar daarna trok ik me weer terug

**VERTELLER 1
en 2** “Nou, dan ga ik maar weer”

MARIA *(lacht)* Ja, nou zoiets
Zo van: aju!
Maar als ze me lijfelijk gingen plagen, met mijn kroeshaar...
Je had van die kardebollen, die klitteballen, die gooiden ze in m'n
haar
En dan moest je dat eruit plukken, nou dat is afschuwelijk
Toen heb ik ook echt teruggetimmerd
En daar kreeg ik voor op mijn sodemieter

VERTELLER 2 Terwijl ieder kind hetzelfde zou doen!

VERTELLER 1 Les één van de kleuterschool:

VERTELLER 2 Terugslaan!

MARIA *(lacht)* Terugmeppen!
Af en toe, niet altijd
Nu heb ik zoiets, als er vervelende dingen gebeuren...
Ik reageer niet, ik maak een grote boog eromheen
Maar soms kan dat niet, en dan is het ook:
Oké jongens, en nú ga je te ver

Iedereen lacht

MARIA Later heb ik geleerd dat het beter is om je uit te spreken
Want doen alsof er niks aan de hand is, daar word je ook niet beter van
Eigenlijk ben ik uiteindelijk, door mijn kwetsbaarheid te laten zien,
een sterker mens geworden

MARIA gaat af of naar achter, VERTELLER 1 en 2 blijven over en praten tegen het publiek

VERTELLER 1 Wij hebben gesproken met Maria
En zij heeft ons verteld dat als je boos bent ofzo
Dat je dan gewoon ergens lekker op moet kunnen rammen
en op moet kunnen slaan
En ik wilde jullie dat ook even zelf laten ervaren,
want is het is gewoon zo fijn als je even lekker alles zo –
– BAAAAAAAAM
Even weg kunt slaan

VERTELLER 2 Ik zou zeggen: pak je pannetje
en doe lekker met ons mee!

SAMEN BAAAAAAAAM!!!

In 2020 ging de podcast 'Radio Anders' in première (regie: Karlijn Hamer, spel/radiomakers: Nina Cals, Marciënne Hirsch, Josephine Janssen, Isabel Leijen, Lucy Mattheij en Bas Opgenoorth, montage: Niels Kuiters – productiehuis: Het Laagland). De podcast werd gemaakt met dank aan Maria Andres, Trudy Habets en Mieke Kirkels. Dit is één van de alternatieve vormen waarmee Theater Na de Dam tijdens de eerste Covid19-lockdown van 2020 toch doorgang kon vinden. De hele podcast is te beluisteren via <https://theaternadedam.nl/voorstelling/radio-anders-2020/>.

* **bevrijdingskinderen:** In 1945 en 1946 kwamen er zogenaamde 'bevrijdingskinderen' ter wereld. Zij werden geboren uit relaties tussen Nederlandse vrouwen en onze bevrijders; bijvoorbeeld Amerikanen, Canadezen, Engelsen, Schotten, Ieren, of Israëliërs. Dat kwam omdat er na de bevrijding van Nederland overal feest was - na jaren was het leed van de oorlog voorbij. In die feeststemming ontstonden vele relaties tussen Nederlandse vrouwen en buitenlandse soldaten - ook wanneer de vrouwen echtgenoten hadden, die op dat moment nog in een ander land tewerkgesteld waren. Sommige bevrijdingskinderen in Limburg hadden zwarte vaders, uit het Amerikaanse leger dat in september 1944 vanuit België de grens bij Maastricht overstak en het zuiden van Nederland ontzette. Zij werden geboren met een huidskleur die opviel in het toen voornamelijk 'witte' Limburg.

Wil je meer weten over de geschiedenis van deze kinderen? Bezoek dan eens de website van Mieke Kirkels, die hier onderzoek naar deed en er meerdere boeken over schreef. Ga naar <https://blackliberators.nl/>.

© 2022 **Atelier van Herinnering**